

Miljøpolitisk program for Norske Samers Riksforbund (NSR)

Norske Samers Riksforbund vil fremme likeverd, solidaritet og fredelig sameksistens mellom folk og folkegrupper og respekt for menneskets avhengighet av naturen¹.

Miljøsaken er den største fellesutfordringen vi står ovenfor. Norske Samers Riksforbund vil presisere at urfolks rolle i å drive frem den negative utviklinga som nå truer vår felles fremtid har vært minimal. Likevel er det urfolk, og særlig de arktiske urfolk, som rammes mest av konsekvensene som gir seg utslag i nedsmelting av polene, klimaendringer og den dramatiske omstilling som må følge av endringer i livsbetingelsene.

Det er våre fremtidige generasjoner som skal bære konsekvensene av den omfattende påvirkning av miljøgifter for den menneskelige biologi og i det naturgrunnlaget som vi tufter våre liv på. Miljøgifter lagres i den sårbare arktiske naturen og spres i næringskjeden, og dette er en trussel for det biologiske mangfoldet og balansen i naturen. Vår rikdom og våre ressurser forplikter, og Norske Samers Riksforbund ser det som helt nødvendig å engasjere seg sterkt i kampen for å begrense de skadevirkninger som truer naturens bærekraft og som er et resultat av den moderne menneskelige livsførselen.

Dette programmet er bygget på at Norske Samers Riksforbund erkjenner at klimaendringene er forårsaket av menneskelig aktivitet. Det store forbruket av både naturressurser og areal fører til utrydding av biomangfold og representerer en betydelig trussel for fremtidige generasjoner. Norske Samers Riksforbund mener det på dette grunnlaget må arbeides for å sikre livsbetingelsene for alt liv på jorda for fremtiden. Norske Samers Riksforbund erkjenner at hele samfunnet må være villig til å delta i miljøarbeidet, og være villig til å endre sine prioriteringer og livsstil for å bidra til at naturens bærekraft er inntakt.

Denne planen er delt inn i følgende områder:

1. Naturvern og miljøbeskyttelse samt bevaring av biodiversitet
2. Handlingsplan i forhold til klimaendringer
3. Arbeid for bærekraftige samiske samfunn

¹ NSRs formålsparagraf

Natur og miljøbeskyttelse samt bevaring av biodiversitet

WWF fant i 2005 ut at norske bestander i gjennomsnitt har blitt redusert med 30% i løpet av de siste 30 årene. Den norske rødlista over sårbare og truede arter inneholder nær 4 000 arter. Kråkebolleinvasjon, selplage og overbeskatning er eksempler på problemstillinger som samiske småsamfunn har vist seg svært sårbare for. Det gjelder også spredning av laksesykdommer og problemer med miljøgifter i næringskjeden. I arktiske strøk er det gjort funn av miljøgifter i morsmelken, og konsentrasjonen av disse er alarmerende høy. Radioaktivt materiale i reinkjøtt i sørsamiske områder fra Tsjernobyl-ulykken har ført til store konsekvenser for sørsamisk reindrift. Slike eksempler finnes det mange av.

1. Landsmøtet i Norske Samers Riksforbund vil prioritere følgende tiltak for å sikre vern av naturen og økt grad av miljøbeskyttelse:

Norske Samers Riksforbund vil:

- styrke samenes muligheter for reell deltakelse og medbestemmelse i forhold til de lokale, nasjonale og globale miljøspørsmålene
- styrke samenes rolle som klima- og miljøvitner for å formidle de erfaringer og kunnskap som samene har om naturen og ressursforvaltning i Sápmi
- fortsatt styrke grunnlaget for bærekraftig samisk naturbruk og ressursforvaltning gjennom kunnskapsutvikling, deltakelse i samfunnsdebatten og gjennom NSRs arbeid på Sametinget og i internasjonale fora som for eksempel gjennom Samerådet
- arrangere seminarer i perioden 2008-2012 hvor miljøspørsmål og tilpassningsstrategier er i fokus
- starte studieringer om miljø og økologisk bærekraftig forvaltning av naturressursene i egen organisasjon og i samarbeid med SOL. Tema for seminarene kan være utveksling av kunnskap om tilpassningsstrategier og arbeid for økologisk bærekraftig forvaltning av jordens ressurser med vekt på eldres tradisjonelle kunnskaper
- delta aktivt i debatter om egne samfunns ressursutnyttelse med mål om å sikre bærekraftighet for fremtiden. Det innebærer debatter om større inngrep i naturen, ny næringsutvikling med vekt på ikke-fornybare ressurser, bruk av motoriserte kjøretøy, bevaring av naturmangfold, utslipp og forurensing, overbeskatning av ressurser og andre spørsmål
- lage en miljøplan for organisasjonen som skal ferdigstilles i 2010
- sikre at Sametinget utvikler en forsvarlig, realistisk og relevant miljøpolitikk sett fra samiske perspektiver
- prioritere internasjonalt arbeid og miljødimensjonen i forhold til arbeid rettet mot Samerådet og øvrige internasjonale fora

Norske Samers Riksforbund henstiller derfor Sametinget om følgende:

- sørge for at samene som folk på forhånd kan reservere seg mot ødeleggelser som følge av ny, ikke-fornybar ressursutnyttelse og dette på et fritt og informert grunnlag
- sørge for at det prioriteres forskning og utdanning som fokuserer på miljø- og klimaspørsmål
- sørge for at overføring av tradisjonskunnskap fortsatt er et prioritert politikkområde
- sørge for at det i alle vedtak og beslutninger tas tilbørlig hensyn til miljø- og klimaspørsmål
- sørge for at det moderne samfunnets utviklingsbehov ikke skjer på bekostning av våre fremtidige generasjoners livsbetingelser.
- utarbeide et samisk miljøprogram som blant annet omhandler sårbarhet og tilpasningsstrategier, der prinsippene om en økologisk bærekraftig bruk av naturen og tradisjonell kunnskap står sentralt
- sørge for at Sametinget stiller miljøkrav til egen virksomhet og blir sertifisert som miljøfyrtårn
- sørge for at miljøspørsmål legges til grunn i avtaleverket, blant annet i samarbeidsavtalene med fylkeskommunene og i konsultasjoner med sentrale myndigheter
- sørge for å tilrettelegge for debatter om egne samfunns ressursutnyttelse med mål om å sikre bærekraftighet for fremtiden. Det innebærer debatter om større inngrep i naturen, ny næringsutvikling med vekt på ikke-fornybare ressurser, bruk av motoriserte kjøretøy, bevaring av naturmangfold, utslipp og forurensing, spørsmål om overbeskatning av ressurser og lignende
- sørge for at Finnmarkseiendommens strategier har miljøhensyn som et bærende fundament

Norske Samers Riksforbund henstiller derfor norske myndigheter om følgende:

- å anerkjenne samenes rett til selvbestemmelse og sikre medbestemmelse i miljøsaker
- legge til rette for at urfolk kan spille en sentral rolle i arbeidet for å sikre livsbetingelsene for fremtidige generasjoner gjennom overføring av kapasitet, både kunnskapsmessig, økonomisk og gjennom innrømmelse av økt grad av selvbestemmelse.
- anerkjenne at Norges rikdom er tuftet på olje- og gassressurser og at dette forplikter oss til å bruke store ressurser på å løse utfordringene med bærekraftig energiteknologi
- anerkjenne at miljøspørsmålene ikke omhandler kun CO2 utslipp eller kvotekjøp, men at det også omhandler en radikal endring i myndighetenes tilnærming til spørsmål om miljø
- anerkjenne at teknologioptimisme alene ikke er nok for å hindre miljøskadelig utvikling
- anerkjenne at i valget mellom økt lønnsomhet og sikkerhet for livsvilkårene må miljøet prioriteres
- sikre at kunnskapsnivået øker og at det gis informasjon om miljøgifter i tradisjonell mat
- iverksette tiltak for å hindre spredning av miljøgifter i næringskjeden

Handlingsplan i forhold til klimaendringer

Det siste års rapporter fra FN, forsterker konklusjonene fra Arktisk råds klimarapport fra 2004. Klimarapportene dokumenterer at ytterligere økning i utslipp av klimagasser vil ha dramatiske konsekvenser for alt liv på jorden. Den globale samfunnsutviklingen setter også samene på nye prøver, noe som kommer til uttrykk i den aktuelle klimaproblematikken. Det samiske samfunnet vil derfor måtte ta klimadebatten opp med jevne mellomrom som følge av ny utvikling og bedre kunnskaper.

2. Landsmøtet i Norske Samers Riksforbund vil prioritere følgende tiltak for å begrense konsekvensene av klimaendringene:

Norske Samers Riksforbund vil:

- sørge for å holde så mange møter som mulig pr. telefon eller ved bruk av annen teknologi
- kjøpe klimakvoter ved flyreiser
- sørge for at det i politiske vedtak og beslutninger tas hensyn til miljø- og klimaspørsmål
- sikre at samene er representert, og at de samiske perspektivene høres i forbindelse med både nasjonalt og internasjonalt klimaarbeid
- utarbeiding av en ansvarlig og realistisk energipolitikk hvor både samenes forhold til utvinning av fossile energikilder samt egen bruk av energi settes på dagsordenen

Norske Samers Riksforbund henstiller derfor Sametinget om følgende:

- sørge for at det prioriteres forskning og utdanning som fokuserer på konsekvenser av klimaendringer
- sette global oppvarming og klimaspørsmål på dagsorden
- sørge for at Sametinget utarbeider et CO2 regnskap for egen virksomhet
- å initiere til at Samisk Parlamentarisk Råd utformer en overordnet samisk klimapolitikk
- utvikle tettere samarbeid med andre urfolk med sikte på å informere det internasjonale samfunnet om klimaforandringenes skadelige effekter på vårt natur- og kulturgrunnlag
- sørge for konsekvensutredning når det gjelder etablering av 420 Kw kraftlinje fra Balsfjord til Hammerfest og deretter til Varanger, spesielt vurdering av alternative utbyggingstraseer og mulig sjøkabel
- sørge for at det etableres en overordnet plan for utbygging av vindkraft
- arbeide mot etablering av kjernekraftverk, både uranbaserte og thoriumbaserte kjernekraftverk

Norske Samers Riksforbund henstiller derfor norske myndigheter om følgende:

- å gjennomføre en klimapolitikk med klare mål og tiltak for reell reduisering av globale utslipp av CO₂ med 50 % innen 2030
- som et ledd i dette må utvinningstempoet reduseres når det gjelder olje og gass
- sikre at CO₂ utslippene skal reduseres innenlands, ikke bare som ledd i kvotekjøp i utlandet
- å arbeide aktivt internasjonalt for å gjenskape en økologisk balanse i naturen ved aktiv påvirkning av andre stater, særlig de rike landene i verden, til å ta global oppvarming på alvor og forplikte seg til konkret reduksjon av CO₂ og andre klimagasser, og en ansvarlig klimapolitikk
- å fortsette å ha god og forpliktende dialog med russiske myndigheter om opprydding av atomavfall på Kolahalvøya i Russland
- arbeide mot etablering av kjernekraftverk, både uranbaserte og thoriumsbaserte kjernekraftverk

Arbeid for bærekraftige samiske samfunn

Samene har levd på naturens premisser i uminnelige tider og folkets kollektive kunnskaper om egne områder og egne ressurser har vært og er fortsatt grunnlaget for vår eksistens. Nærhet til og aktiv bruk av natur og miljø er viktig for samisk identitet, livsutfoldelse og kultur. WWF rapporterer at på hundre år har arealet av inngrepsfrie naturområder i Norge blitt redusert med 79%, noe som utgjør en stor utfordring for de samiske samfunnene på norsk side. I tråd med økt fokus på ressursutnytting i Sápmi som helhet, skjer det stadig store naturinngrep, både på svensk, finsk, norsk og russisk side av Sápmi. Flytting av Kiruna på grunn av gruvedriften er ett eksempel på denne utviklingen.

3. Landsmøtet i Norske Samers Riksforbund vil prioritere følgende tiltak for å sikre bærekraftige samiske samfunn:

Norske Samers Riksforbund vil:

- sikre at arbeid med naturvern og miljøspørsmål også forankres lokalt for å sikre bred medvirkning, forankring og motivasjon for varige og nødvendige samfunnsendringer
- sikre bosetning gjennom å styrke bygdefolkets rettigheter med utgangspunkt i tradisjonell ressursforvaltning
- i verneprosesser må samiske rettigheter anerkjennes og samisk bruk utgjøre en grunnpilar i videre arbeid, da vår bruk har foregått i uminnelige tider og på en måte som i hovedsak har bevart både det biologiske mangfoldet og naturens bærekraft
- initiere til debatt om hvilke verdier og forutsetninger det samiske samfunnet vil legge til grunn ved oppretting av samiske verneområder
- ved bruk av naturen skal økologiske prinsipper, lokale tradisjoner og sedvaner legges til grunn
- arbeide for å sikre at kvinners og menns bruk av naturen på likeverdig måte blir ivaretatt i rammeverk og i forhold til arbeid for å videreføre tradisjonskunnskaper til fremtidige generasjoner

Norske Samers Riksforbund henstiller derfor Sametinget om følgende:

- sikre samiske rettigheter og samiske naturressurser i forbindelse med etablering av industriell aktivitet i samiske områder
- sikre at prinsippet om urfolks adgang til informert samtykke etableres i praksis
- sikre at det initieres til forskning og formidling av kunnskap om samenes tradisjonelle bruk og vern av naturressursene
- Sametinget må være en av flere premissleverandører i forhold til den nye Naturmangfoldsloven
- bidra til at det utvikles ansvarlige holdninger til motorisert ferdsel og bruk av energi i de samiske samfunnene
- innlede drøftninger om hvordan tradisjonell bruk og nyskapende virksomhet sammen kan sikre en økologisk bærekraftig utvikling
- sikre etiske og miljømessige urfolkstandarder ved etablering av nye industrielle aktiviteter som mineralutvinning og olje- og gassproduksjon
- ved arealinngrep må formålet ved inngrepet spesielt vurderes i forhold til å sikre bærekraftighet

Norske Samers Riksforbund henstiller derfor norske myndigheter om følgende:

- garantere at naturvern og verneprosessene ikke tar form som vern mot den bruk som utgjør samiske høstingstradisjoner og livsgrunnlag, men heller styrke disse bruksformer og samiske rettigheter
- sikre at urfolk har kapasitet til å arbeide med disse spørsmålene både gjennom Sametinget og via Samerådet
- utarbeiding av strategier for bruk av energi ved å sikre tilstrekkelig energieffektivisering
- sikre at fossil energi erstattes med fornybar, og dermed satsing på teknologiutvikling og kommersialisering av fornybar energi
 - sørge for at det satses på arbeid rettet mot å utvikle teknologi for å sikre større grad av fornybare energikilder og kommersialisering av dette
- sikre CO₂-håndtering ved store utslippskilder som gass- og kullkraftverk
- arbeide for å etablere internasjonal enighet om å satse på et program tilsvarende Lokal Agenda 21 hvor 170 land forpliktet seg til å gjøre sitt for å skape en bærekraftig utvikling i verden i det 21. århundret. Målet må være å få inn et tilsvarende kapittel som i LA21 kapittelet i Rio-erklæringen under klimaforhandlingene i Danmark i 2009 for å sikre den lokale dimensjonen i klimaspørsmål